

Johann Daniel Denso

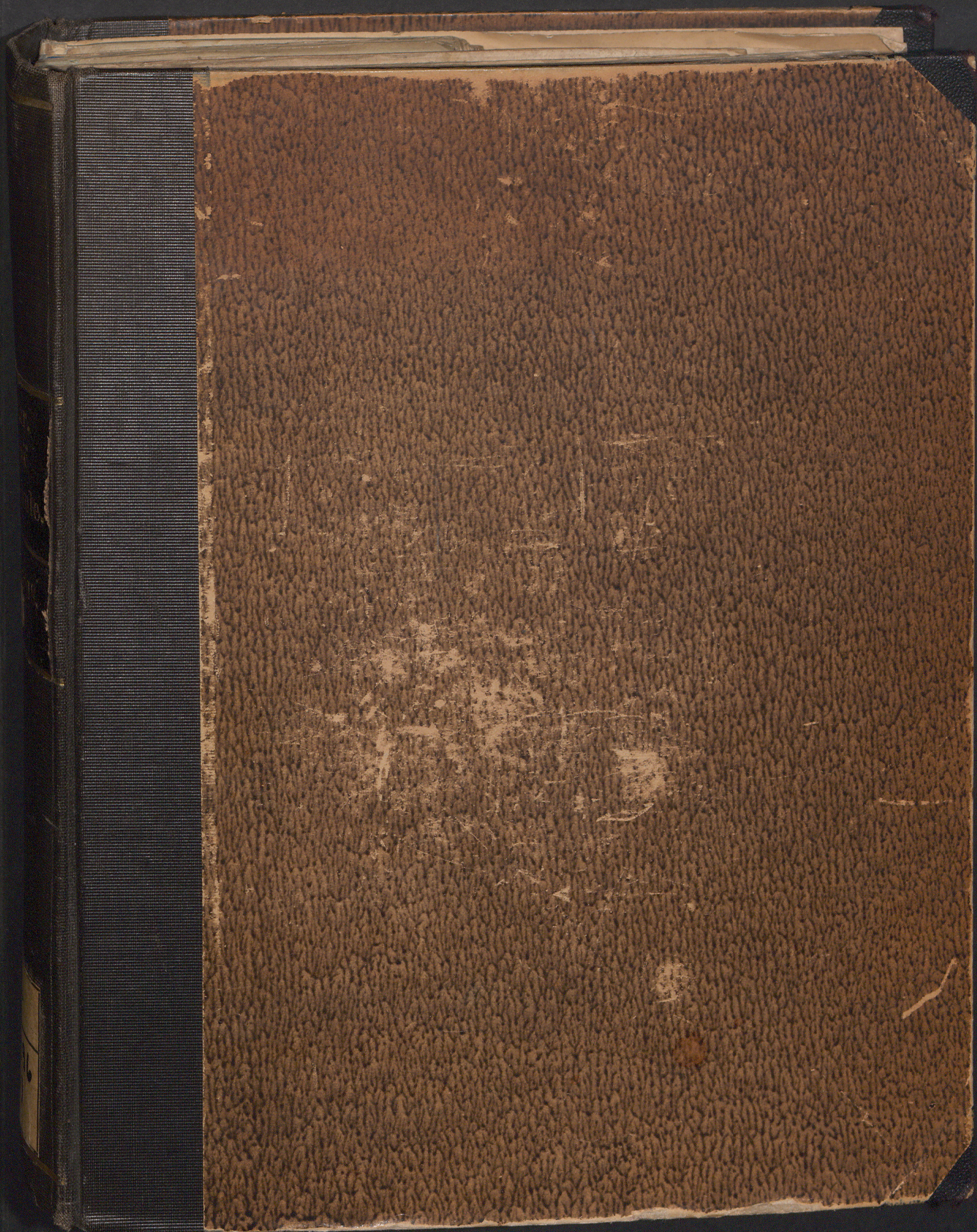
**Musae Lamentantes Vt Ad Diem XII Et XIII. Septembris Hora III. A Meridie
Fautorum Munificentiam Et Physices Vsum Celebraturae ...**

Wismariae: Typis Fr. Fr. Strukii, [1765]

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1687623562>

Druck Freier  Zugang





AK-13396. (1)



Inhalt:

Crudopius, De laude historiarum. Oratio hab. in schol. Wism. 1624.

Lippius, De "praeceptoris publici conditione. " " " 1677.

Grussenberg. et Eckhorst, Oratio Alexandri Magni ex Curt. 8,2 diducta. 1692

Reimerus, Primitiae Wism. h. e. orationes II. 1723.

Schomerus, De varia Augustanae conf. fortuna. 1730.

Nitte, De mentis humanae divinandi facultate. 1744.

Schomerus, De optimo principe. 1744.

Rönnberg, Ven. Gedenken von den Ursachen der Elektrizität. 1746.

" Ausmessung der Faesser. 1747.

Nitte, " Röm. VIII, 18. 22. 1751.

Denoo, De deteriore schol. conditione. 1754.

" , Ankündigung einer feierl. Huldigungs Rede. 1754.

" , Cato scenis non agitandus. 1758.

" , Von den alten Deutschen. 1768.

" , (Carmen invitationis) 1765.

" , (Carmen memor.) 1774.

Einladungsprogramm. 1799.

" 1801. (Groth, Verbindung der Bürger- u. gelehrte Schulen.)

" 1804.

" 1805.

" 1809.

" 1810.

" 1814.

" 1817. (Groth, Luther u. Erziehung.)

Crain, Carmen saeculare. 1817.

" 1818 .



MUSAE LAMENTANTES

VT

AD DIEM XII ET XIII SEPTEMBRIS

HORA III. A MERIDIE

FAUTORUM
MUNIFICENTIAM

ET

PHYSICES VSUM CELEBRATURAE,

BENIGNE AUDIANTUR

DEMISSE FLAGITANT:

INTERPRETE

IOANNE DANIELE DENSO

PROFESSORE REGIO,

LYCEI RECTORE SODALITIS LITTERR. IN ACADD.

GRYPHICA REGIOMANTANA ET LIPSIENSI

ADSCRIPTO.

WISMARIAE, TYPIS FR. FR. STRUKII.

1768.





armina Mnemosyne tremulis modulari cicutis!
Artibus omnis honos decessit, magna scholarum
Clades. nec solito gaudent subsellia flore.
Musa mihi causas memora, quæ numinis ira,
Quis casus Musas feriat? quæ fata retundent?

Summa lues per te, nimium, Gradiue, furentem,
Litterulis poterat pauidis illata videri.
Vulturis adpectu non sic tremit vlla columba,
Armorum strepitus, subiectique ædibus ignes,
Pulueris utque fragor, madidique cruoribus enses,
Clamoresque tui, Musarum pectora quassant.
Pallida turba fugit, composæ pacis alumna,
Jam loca tuta petit, nec scit loca tuta petenda.
Undique terretur, nunc huc nunc prospicit illuc,
Num maneat, nec certa satis, fugiatne periculum.
Ut tremefacta lupi diris ululatus agna,
Coeca metu, linquit sociasque gregisque magistrum,
Balatu longos querulo discurrit in agros:
Sic miseranda cohors Musarum, Martis ab armis
Tuta futura, fugit. patriæ discursibus arua
Implentur trepidis. vacuæ stant Palladis arces.

Vismaridos pariter numerosa pube Lyceum,
Dum quatit hostilis gembundos vngula vicos,
Dum fremit acer equus, minitatur & acrior hostis;

Non

acta
ris,
TU

Non fert hos vultus, nec spemque metumque futuri;
Nam spes facta fuit, promissa fidesque iuuentæ;
Scilicet hostis erat. dicenti crederet hosti?
Hostis erat longo præsertim milite gaudens.
Expers consilii pavor, ad suadentia surdus,
Hoc ratus, abripitur, latebras se condit in omnes.
Tandem pertæsum est reditus, priscique laboris.
Sic magno numero iuuenes relinquare Musas,
Horrida castra sequi, terræque studere colendæ,
Aut solui in somnos & inani stertere vita,

Hos nos perdidimus, per Martia tela fugatos:
Nec nobis solis; ubiuis periire locorum.
Inde venit, credo, pubes, desueta labori,
Vt fugiat Musas ac otia lenta sequatur
Exemplis præceps, in quoduis cerca prauum.
Adde penu nudos, exhaustos adde parentes;
Tum tibi nec tenues posthac mirabere culmos,
Adde desperantes diti de sorte suorum,
Curfibus in mediis quos Mauors raptet iniquus,
Sic, uti qui portum iam se tetigisse putarat
Nauita, correptus Borea, secatur aequora retro,
Fluctibus in mediis luctatur, & alta reuiscit.

Sed noua damna nocent. Immota potentia mortis
Heu quot doctorum rapuit, conditque sepulcris!
Non schola, non fuerit cunctis Academia terris
Quæ sua non procerum deferat funera. Quæ non
Orba suis patribus lugentes viderit artes.
Heu! Goettinga Tuos *Gesneros Moshemiosque!*
Lipsia, quæ series amissi luminis in Te est!
Leucoris alma, tui cineres semesa quiritas.
Gryphica, quid reliquum monstras splendoris auiti?
Varniadum spirant vix dum distraetaque membra.
Vtraque Salani sedes numerosior amnis:
Tuque decus Vladri, mons regie tuque Borussi,
Cimmerios hostes non solum & barbara iussa,
Sed mortes diras passæ, sed fata virorum,
Vt *Baumgarteni, vel Quandti* — dicere plures
Vel dolor ipse vetat, — dolor at iubet addere funus

(2

Vnius

Vnius ante omnes. Cadis o dulcissime *Kleistii!*
Clius deliciæ! Poscunt sanctissima busta
Cum lacrumis flores. Hostis tibi sparsit utrosque,
Nec minus ac ciues luxit crudelia fata.

Vndique sic meritos amisit Pallas honores.
Frigidus vt siluas aquilo cum turbine perflat:
Illæ sublimi concussæ vertice nutant,
Fractæ dissiliunt, ponuntque cacumina summa:
Florida iam tarde prisci spes crescit honoris.
Quæ iam fama trahat suspensos artis alumnos?
Vnde suos capiat menti sollertia fructus?
Sic foetura gregem non supplet, sentibus arua
Squalent, post lætas sunt dira silentia voces:
Ipse stupet pastor, superest vix cura peculi,
Cum numero videas studium decrescere pastus.
Alterius modulis alternis dicere contra
Nec buxo certare vides, nec Phyllida dici:
Fistula rauca silet lentis suspensa salictis.

Sed grauius sequitur, damnoque nocentius omnis
Quod sperni videas artes splendore carentes,
Et numerum demens quod vulgus rideat arctum,
Viderat is flocci Musas a milite factas,
Et artes summas ensis dictamina ferre:
Armat se simili fastu, temnitque Camœnas.
Eheu! non vulgo, Sophie, jam iudice tantum
Aegra iaces: populi pars tete plurima damnat.
Sic sapit hoc sæculum! solus fert diues honorem,
Et stolidæ plausus fert sola pecunia gentis.
Aurum sola sitit, non est sapientia cordi.
Siste tuos doctos, quos olim, Græcia, noras,
Mæoniden profer cum vatibus ordine longo;
Nemo salutabit, stant clauso limine postes.
Scilicet is cento, detritis pallia villis,
Num sapuisse queant? Caueas admittere Daue!
Heus! iam pande fores! mendicum relice Daue,
Intro mitte virum, quem? credo mente carere?
Excordem plenumque dolo, furtisque nocentem?
Stulte! nec obseruas illudere vestibis auro?

Totum

Totum nonne vides varia bombyce coruscum?
 Hoc satis est nobis. Vincat sapientia gemmas?
 Sit potior gazis? Euandri sæcula credant.
 Hoc sapere est: primum positis in fœnore numis
 Et pleno sibimet potuisse adplaudere fisco:
 Posthac, stultitiam splendenti obtexere cultu.
 Sed quæ non spargit radios sapientia sordet,
 Atque foras abeat non splendida veste Minerua
 O, ais, o mores! o plus quam sæcula praua!
 Heus bone! nec quidquam lugubri nos voce queremur.
 Sæcula nostra Deum sibi Pluton sumere visa
 Quid steriles artes sectentur inanibus ausis?
 Est oculata manus, teneat, quod credat & optet.
 Litterulæ pereunt? pereant! Rem quærere nostrum est.
 Hem! ne tanta lues, nec amor tam dirus habendi
 Hos tangat, queis sunt Musarum commoda curæ,
 Vt quiduis potius, quam vulnera nostra repurgent.
 Crescet contemptus, quum sint stipendia parca,
 Vix pulsura famem, si non fauor auxerit æra.
 Auxerit? hem! belli ni grandia damna rependat,
 Vulnera ni curet, quæ fecit praua moneta.
 Decrescet numerus, publi si mensa negetur,
 Quam multo iuueni quondam strauere priores.

Sed; fateamur enim; non culpa est temporis omnis,
 Non hominum. Res est ægra ipsa scholarum.
 Doctores videas expertes relligionis,
 Qui nec tura DEO nec vota precantia fundant,
 Quique vomant diras & execrantia verba.
 Contenti doctos dici, quos turba secuta
 Haurit ab his prauum, discit contemnere Numen.
 Sunt, qui doctrinæ peruersis moribus obsint,
 Atque scyphos versent humili cum plebe popinæ;
 Temetumque trahant; aliis est alea cordi:
 Impuræ Veneris non nullis dulcia furta.
 Dicere plura pudet, quam vellem falsa locutum!

Cerca dum cunctis exemplis flectitur ætas,
 Quid mirum, vitiis certet si turba minorum?
 Rem perdat strenue? curamque spemque parentum.

)(3

Saucia

Saucia quippe mero nocturno dumque diurno
Vel metuenda furit, dum bacchanalia viuit:
Viuerè quam decuit tacito sudore fluentem
Nocturnaue manu versare volumina docta.
Heul pudibunda cohors, quem tu sperabis honorem?
Nonne futura arti per te sua caussa pudoris?
Orbis contemptus docti? nec gloria prisca.

Ast, leuius peccat præpostera lingua, magistri:
Sed grauius nocuisse putes, qui tempora perdit,
Tempora, quæ nulla retro mercede vocantur.
Dum sine fine docet, quæ dedidicisse iuuabit:
Negligit at contra quod vitæ prosit in vsus:
Quod vitam & vitæ socios præstare beatos
Possit, & excelsæ virtutis condat amorem.
Quorsum quisquilæ, laqueique, sophismata cæca?
Quorsum dissidium verborum, ac horrida bella?
Quid? tibi conuectis prosuntne vocabula plaustris,
Ni vitæ, discas, ni conductura senectæ?
Heus! vti religio non cœli dogmata discit.
Heul pudor, vt morum præstans doctrina siletur.
Officium ciuis, socialis munera vitæ.
Juraque sancta domus & lex immota parèndi,
Parcendi studium, frugalis regula victus.
Solari miseros & fata maligna leuare.
Altius: ad mortem sibi calles sternere firmos,
Nec trepidare metu, quum pallida venerit hora,
Aeternamque sibi præsentì condere vitam:
Hæc nos celantur, non hæc subsellia norunt.
Digladiantur enim parvæ de vocis honore,
De punctis veterum certant. Sunt bella cruenta,
Ni venis in partes pedibus, ni plausibus adstas.

Clarius vt pateant docti molimina mundi;
Illaque cassa nimis; physices exempla docebo.
Quæ schola percipit hæc? quotus hæc præcepta magister
Instillat pueris? omni tam commoda vitæ!
Vitæ omni. quis enim physica queat arte carere?
Vos, mercatores, nisi merces noscitis omnes,
Ex terris nostro longe distantibus orbe

Advectas

Aduertas, fallat vos fraudibus institor acer,
Et male corruptas vestro mutabitis aere.
Nauita, tu fragilem pelago committere pinum,
Aeris & venti non gnarus, perdit, posse
Te credis? prudens religatam contine puppim.
Sic opifex omnis studio sudabit inani,
Inscius huius. erit spes duri vana laboris.
Agricolae numquam felices! ni bona norint
Naturae, rerumque queant cognoscere causas:
Sic uti per noctis tenebras & nubila densa
Nescit iter, pauidusque per rura, viator, oberrat,
Hinc ruit in praecipitium, scopulo hinc illiditur alto.

At quas diuitias pandit natura peritis!
His mare dat certos cursus ventosque sequaces;
His sua denudat plutonia viscera tellus;
His datur, ex limbo faciant ut murrhina picta,
Et magno vendant, pudeat artibus aurum.
Hem quot artifices nostris natura diebus
Cognita produxit! quot fecit cura perennis!
Quot faceretne? puer teneris si quaerat ab annis,
Si discatque puer naturae quaerere gazas.
Commoda non solum daret haec ars plurima saeculo,
Sed nocitura simul caute fugisse doceret.

Vrbis haec contremuit. Concussa ciuis in aede
Hostiles sensit motus: videt omnia rumpi;
Vix stant compages, murus, firmissima tecta.
Cautius at nosci & tractari debuit ille
Puluis, quem stygia monachus produxerat arte.
Vt tribus hunc forsitan condi natura doceret
Exquisita satis, nec ligno rite vehendum.

Sic restaurari rem nostram credere posse
Adfirmare ausim; patiens modo commodet aurem,
Aspera praesertim monitis, gens dura scholarum,
Antiquique tenax, hostis iurata nouorum,

Audiat

Audiat hinc populus, melior pars audiat urbis
 Consilium sanum; ni mens mihi laeva futura est,
 Producam Juvenes, fateor, non agmine longo,
 Sed cupidos artis, pubem non fruge carentem.
 Hi: *Physices usus & commoda larga*, docebunt,
 Monstrabuntque scholis: *hanc quam sit nosse necesse*,
Fautoresque simul; Quorum nos munera maerant,
 Qui post fata, scholæ testati se bene velle,
 Aeternam peperere sibi famam per præmia scripta;
 Laudabunt omnes nostri conamine grato.
 Fama *Petersenidos* nullum moritura per ævum;
Veltbusi nomen nutrito paupere clarum.
Schmidia virtutis raræ matrona virilis.
 Hi sunt, quos celebrant tironum laudibus ora;
 Hi sunt doctorum quos pectora grata verentur.
 Sunt alii, quorum pariter nos dona iuvabant,
 Sed quorum laudes celebranda modestia non vult,
 Sunt alii, nisi spem venturi fata negarint;
 Omina ni mentes fallant & candida vota;
 Hos imitaturi, quos postera concinet aetas.

Hos oratores tenues propensior auris
 Excitet, o *Ciues!* animent subsellia spissa.
 Hoc, sine, *Te* exorem, *Summum de Rege Tribunal*.
 Hoc facite, o *Patres patriæque scholæque Patroni*.
 Fiat & a vobis gradibus quos vexit Apollo.
Tuque sacerdotum nobis Venerabilis Ordo.
Collegæ cari. Ciues ex ordine quovis.
 Quisquis & *Hospes* erit Musarum tractus amore
 Vos rogo, Vos oro, precibus, quibus esse rogatum
 Vnumquemque decet: *Ne pulpita spernite nostra*,
Alterius Sexus veniant. Sic, credo, licebit
 Huc, ubi iuncta Viris est laudum Femina compos.



Vers

Verzeichniß der Redner.

A) Am Donnerstage.

1. Halten, von dem Nutzen der Naturkete, ein Gespräch

Sohst, hebräisch.

Dahlmann, platdeutsch.

Kluge, sächsisch.

Ungnade, französisch.

Ahsberg, deutsch, auch schwedisch.

Denso, holländisch.

Kohlhase, griechisch.

Grapengiesser, lateinisch.

2. Wozu die Physik eigentlich nütze? spricht Johann Peter Kohlhasse, aus Wismar, deutschlatein.
3. Die Physik ist in Schulen nötig, sagt Johann Ahsberg, aus Lübeck, lateinisch.
4. Das Andenken des Wolseel. Herrn Sekretair Petersen be-
geht Otto Wilhelm Schregel, aus Beidendorf, deutsch.
5. Die Physik ist die Modewissenschaft, das sagt Heinrich Jacob Ungnade, aus Wismar, französisch.
6. Das Andenken der Wolseel. Herrn Rathsoerwandten Velt-
husen, verehrt Bernhard Christian Grapengiesser, aus
Parchim, deutschfranzösisch.
7. Die Physik ist dem Arzte nötig, das zeigt Samuel Felix Denso, aus Stargard in Pommern, platdeutsch.
8. Das Andenken der Wolseel. Frau Lieutenantin Schmi-
din, feiert Johann Hugo Detlof Dahlmann, aus
dem Hollsteinischen, deutsch.
9. Die Physik ist dem Juristen nötig, dies lehrt Johann Leb-
recht Kluge, aus Quersfurt, deutsch.
10. Eben so einem Gottesgelehrten, das zeigt Johann Nico-
laus Sohst, aus Rörchow, deutsch.
11. Bis auf Morgen empfiehlt die Redner gehorsamst, Ahs-
berg.

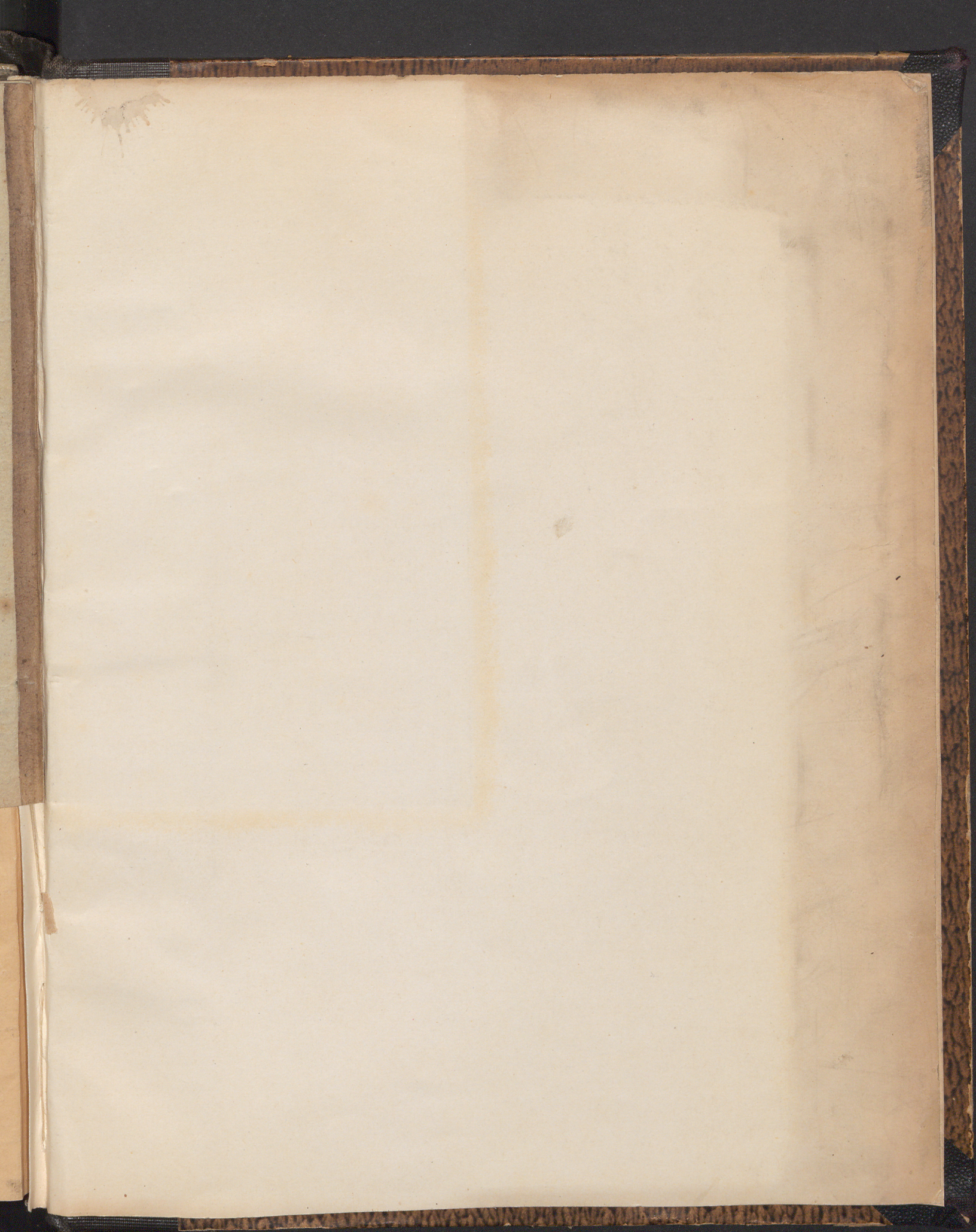
B) Am

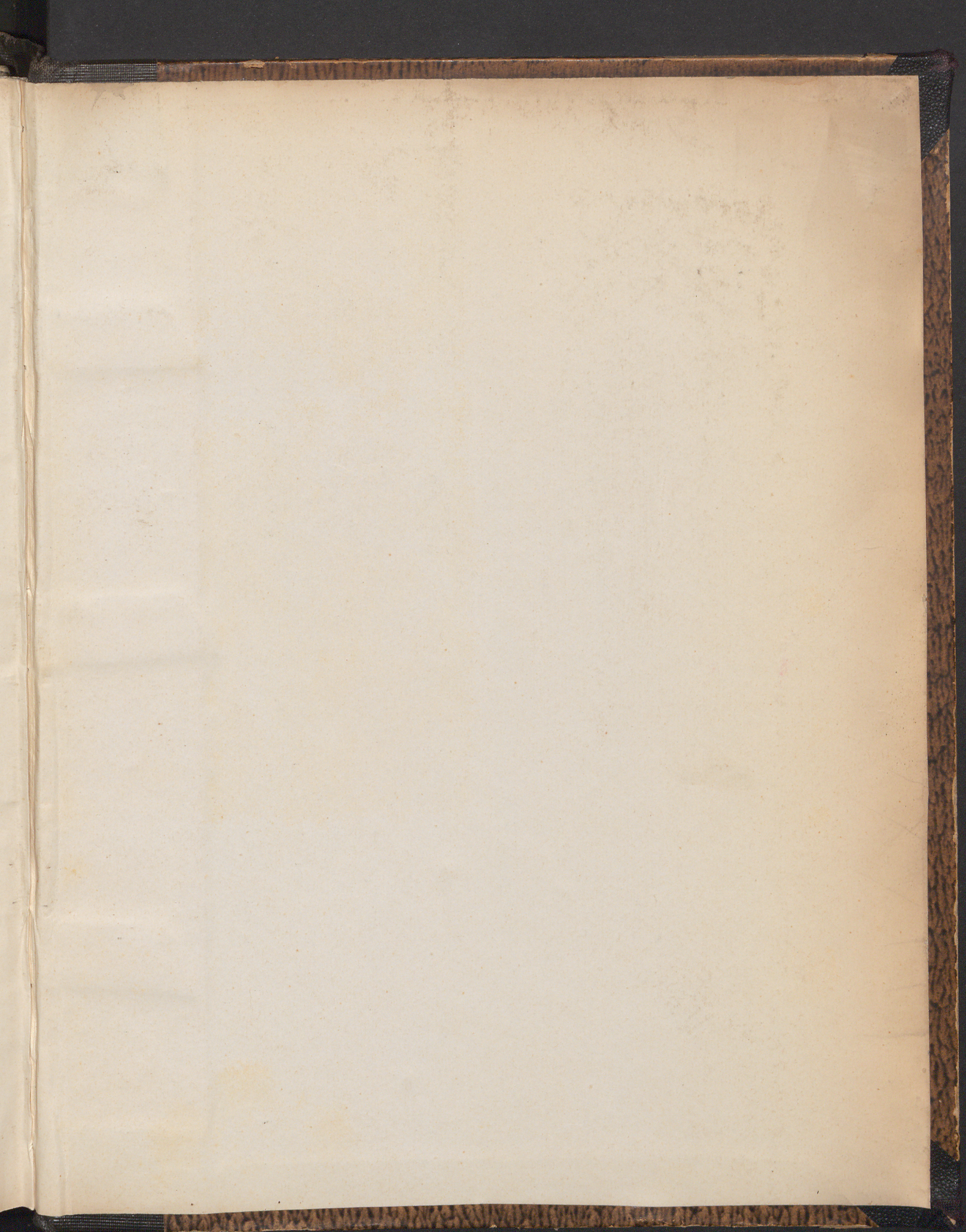
B) Am Freitage.

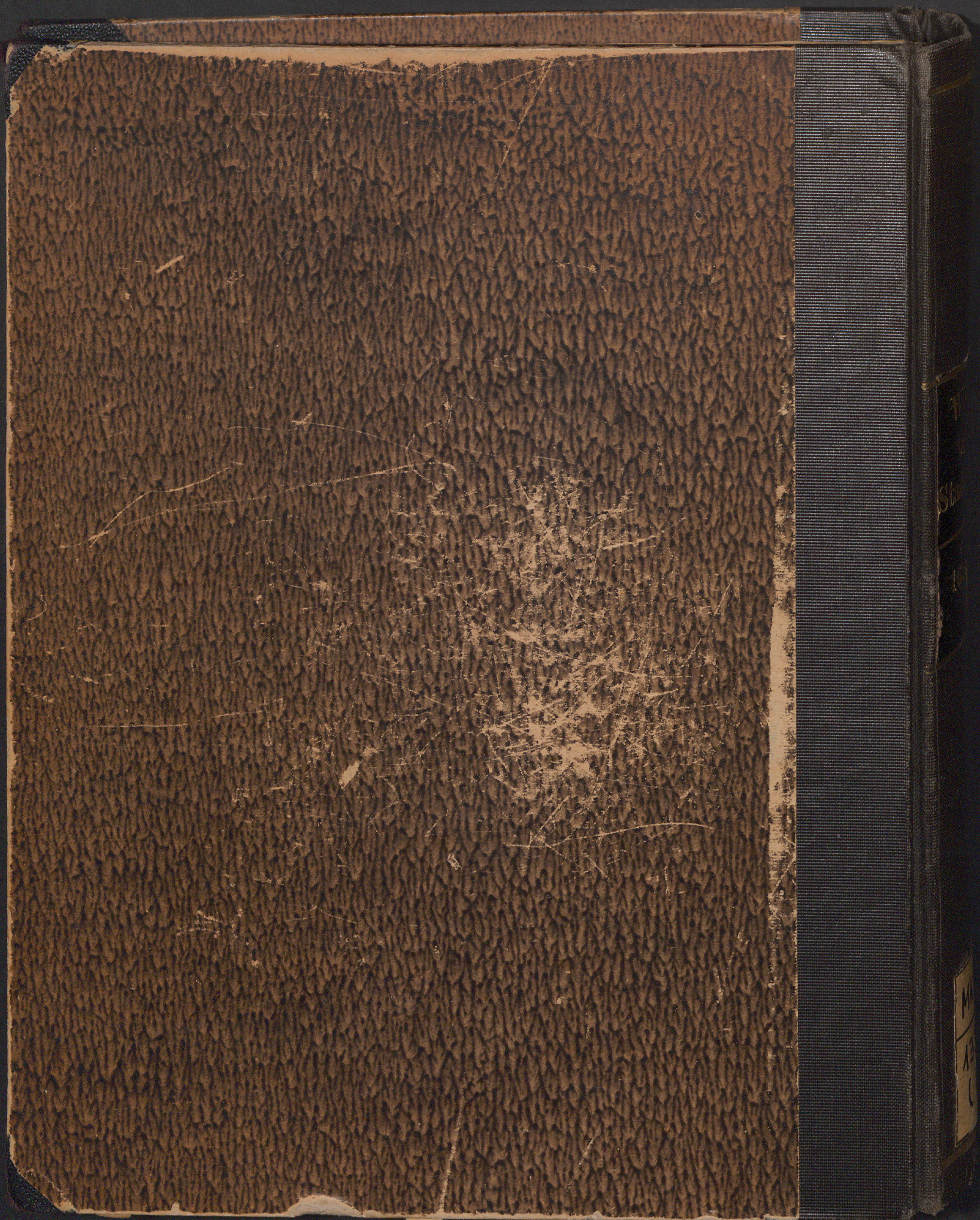
1. Sohst macht einen kleinen Eingang, deutsch.
2. Dahlmann zeigt den Nutzen der Physik auf dem Lande, deutsch.
3. Densö besingt der Frau Schmidin Lob, deutsch.
4. Grapengiesser zeugt den Nutzen der Physik in der Stadt, deutsch.
5. Kluge begehrt des Herrn Petersen Gedächtnis, deutsch.
6. Schregel lobt das Vergnügen aus der Physik, deutsch.
7. Sohst rühmt des Herrn Petersen Wohlthat, lateinisch.
8. Kohlhasse rühmt den Herrn Velthusen, deutsch.
9. Absberg ehrt der Frau Schmidin Güte, deutsch.
10. Ungnade beschliesset gebührend die ganze Handlung, deutsch.

Wismar, am 10ten September, 1765.









Audiat hinc
Consilium sanum; r
Producam Juuenes,
Sed cupidos artis,
Hi: *Physices vsus*
Monstrabuntque sch
Fautoresque simul;
Qui post fata, sch
Aeternam peperere
Laudabunt omnes r
Fama *Petersenidos*
Velthusi nomen nu
Schmidia virtutis ra
Hi sunt, quos cele
Hi sunt doctorum
Sunt alii, quorum
Sed quorum laudes
Sunt alii; nisi spem
Omina ni mentes fi
Hos imitaturi, quo

Hos orato
Excitet, o *Ciues!*
Hoc, sine, Te exo
Hoc facite, o *Patr*
Fiat & a vobis gra
Tuque sacerdotum
Collegæ cari. *Ciu*
Quisquis & *Hospe*
Vos rogo, Vos oro
Vnumquemque dec
Alterius *Sexus* ve
Huc, vbi iuncta Vi

elior pars audiat vrbis
laeva futura est,
agmine longo,
ruge carentem.
larga, docebunt,
quam sit nosse necesse,
s munera maciant,
bene velle,
er præmia scripta;
ne grato.
tura per acuum,
clarum,
irilis.
laudibus ora,
grata verentur.
na iuuabant,
modestia non vult,
negarint;
da vota;
cinet aetas,

opensor auris
llia spissa.
m de Rege Tribunal.
scholæque Patroni.
exit Apollo.
abilis Ordo.
quouis.
m tractus amore
uibis esse rogatum
ita spernite nostra,
redo, licebit
Femina compos.



Ber.